

LA REVISTA 'CUADERNOS DE ARQUEOLOGÍA E HISTORIA DE LA CIUDAD', 1960-1980*

La revista *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad* va ser l'òrgan regular d'expressió del Museu d'Història de la Ciutat entre 1960 i 1980, i especialment el fruit dels treballs realitzats en el marc del Seminari d'Arqueologia i Història de la Ciutat, que encapçalava el mateix director del Museu des del desembre de 1959, Frederic Udina i Martorell.

Tot i que la revista era definida de bell antuvi, amb realisme previsor, com a "*publicación aperiódica*", al llarg dels disset primers anys de la seva vida va produir disset números, veritables volums de revista científica tant per l'extensió com per la densitat de continguts. Fins al volum XVI, el director va ser Frederic Udina. Els dos darrers volums, corresponents respectivament als anys 1977 i 1980, foren dirigits per Josep M. Garrut Romà. Justament en aquest darrer número va canviar la maqueta de portada, que havia restat invariable des de 1960, i el vehicle idiomàtic principal, que va passar a ser el català: *Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat*.

De fet l'ús d'aquesta darrera llengua s'havia obert pas el 1964, quan al volum V el gran mestre de la historiografia medieval catalana, Ramon d'Abadal i de Vinyals, va publicar el seu article sobre Guifred-Borrell, comte de Barcelona en el pas del segle IX al X. A partir de 1966, Marina Mitjà, Josep de C. Serra-Ràfols i Eduard Junyent, entre altres, se sumaren a la nòmina dels autors que preferien publicar-hi en català, en un moment que la revista obria també les portes al francès i a l'anglès.

Tot i que el gruix de la revista el constitueixen els articles científics, i en alguns casos de divulgació, *Cuadernos* va mantenir amb força regularitat seccions especials, portades principalment pels conservadors i col·laboradors del Museu. Poden concepcionar-se com a seccions quasi-fixes, a més de la de crítica bibliogràfica, oberta a diversos especialistes, les dedicades a la medallística barcelonina, portada per Joan Valentí; a la crònica del Museu, escrita generalment per Josep Maria Garrut; i a la formació d'un catàleg de monuments urbans de Barcelona, prosseguit per Margarita Tintó.

És perceptible a través de les ocasionals presentacions dels números, signades per Frederic Udina, i a través de la mencionada crònica, que el temps de vida de la revista correspon a una etapa expansiva i de consolidació de les activitats del Museu d'Història de la Ciutat. El volum III, per exemple, recull les conferències del cicle sobre història de Barcelona, pronunciades durant l'hivern de 1960-1961 a la capella de Santa Àgueda per figures de la importància d'Agustí Duran i Sanpere, Lluís Pericot, Antoni Arribas, Francesc Camprubí, Àngel Fàbrega, Adolf Florensa, Josep Maria Garrut, Pere Voltes i Manuel Riu, a més del director Frederic Udina. Els volums X, de 1967, XII, de 1968, i XIV, de 1970, apleguen estudis oferts al creador del Museu, Duran i Sanpere, amb motiu del seu vuitantè aniversari. El gran prestigi d'aquest historiador féu que quedessin reunits a *Cuadernos* treballs d'investigadors de la volada de Martí de Riquer, Marcel Durliat, Josep Maria Millàs Vallicrosa, Pierre Deffontaines, Josep Maria Madurell, Josep Vives, Helmut Schlunk, Jordi Rubió i Balaguer, Lluís Pericot, Ferran Soldevila, Josep Gudiol i Pierre Vilar, entre altres. El volum XVI publica els materials d'un altre

* El buidat dels 18 volums de la revista i els índexs de matèries i d'autors han estat elaborats per Agustina Fort i Fornas, del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

curset monogràfic, aquest cop sobre les institucions municipals barcelonines, i el XVII, els corresponents a un cicle sobre la fisiografia del pla de Barcelona i el poblament antic.

Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad havia nascut amb la vocació d'esdevenir "una tribuna abierta a todo estudioso, a todo hombre que, con rigor científico, quiera contribuir al esclarecimiento de una cuestión histórica, al estudio de una pieza arqueológica, medieval o moderna de nuestra Ciudad, porque eso sí, mientras el alcance cronológico de nuestros 'Cuadernos' no tiene límites, sí que debemos marcarlo en el campo geográfico; entendemos que debemos movernos sólo en el ámbito barcelonés, ciudadano, y si se nos preguntara qué límites geográficos señalaríamos para ello, diríamos que los del Llano de Barcelona".⁽¹⁾

Però al marge d'aquelles ocasions excepcionals consignades, que obrien realment la revista a les diferents etapes i facetes de la vida històrica de Barcelona, d'acord amb la diversitat programàtica d'inici, els *Cuadernos* desenvoluparen des de bon començament les especialitats més lligades amb el contingut del Museu i amb les prospeccions arqueològiques annexes.

El nombre d'articles referits a les etapes moderna i contemporània és realment molt reduït, i la dispersió temàtica que s'hi manifesta accentua encara la impressió d'escàs compromís de la direcció de *Cuadernos* amb aquest àmbit de la història barcelonina. En certa manera, l'aparició dels *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña*, dirigits per Pere Voltes, el 1969, va compensar la decantació de la revista del Museu pels temes medievals i antics i, sobretot, per l'arqueologia ibèrica i romana.

Dins de l'esfera privilegiada de l'estudi de la Barcelona antiga, els *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad* ofereixen un panorama dens i prou orientador. El seu equip directiu mirà de recollir puntualment les descobertes arqueològiques, tan importants durant el decenni de 1960, sobretot pel que fa a l'excavació de les muralles romanes, dirigida tècnicament per

aquell gran arqueòleg que fou Josep de Calassanç Serra i Ràfols. I també hi figuren les restauracions arquitectòniques relacionades amb l'empresa arqueològica, presentades i justificades per Adolf Florensa. A propòsit d'aquella efervescència historiogràfica, en les pàgines de la revista aflorren notables esforços per sistematitzar les primeres etapes de la història barcelonina, amb contribucions justament prestigioses d'Alberto Balil, Sebastià Mariner, Anna Maria Adroer i Francesca Pallarés, entre altres. Un encert complementari de la revista fou l'oferiment de les seves pàgines a investigadors forans experts en les matèries objecte de les recerques portades a terme a Barcelona i que sovint aportaven una visió discrepant.

En aquest sentit, és difícil de sobreestimar el seu valor com a escenari de l'apassionada polèmica sobre els retrats romans descoberts a l'àrea de les muralles i centrada especialment amb la identificació del cap trobat el dia 12 de març de 1959 a la torre número 11 de les muralles. El seu descobridor, Serra i Ràfols, que l'havia considerat tot seguit com un retrat de l'emperador Antoni Pius, va topiar amb la taxativa negació de Hans Jucker: "*Variada es la documentación existente acerca de la apariencia física de Antonino Pío, a través de numerosas estatuas dignas de todo crédito, y el reciente hallazgo no tiene con ellas ningún parentesco fisiognómico*".⁽²⁾ La resposta de Serra i Ràfols, que reafirmava amb els termes més vehements, però no desproveïts de lògica, la primera identificació, manifestava l'orgull d'un equip que se sabia descobridor d'importants testimonis del passat i que reclamava la seva parcel·la de protagonisme: "*Es para mí extraordinario que todos los pobres 'arqueólogos locales', por cortas que sean nuestras humildes luces comparadas con las de los 'arqueólogos universales', hubiésemos caído en semejante error*".⁽³⁾ En el volum següent de la revista, García Bellido, amb el suport de Balil i Blázquez, decanta-

(2) JUCKER, Hans: "Retratos romanos procedentes de las murallas de Barcelona", IV (1963), p. 50.

(3) SERRA RAFOLS, J. de C.: "La filiación de los retratos romanos procedentes de las murallas de Barcelona", VIII (1965), p. 38.

(1) UDINA MARTORELL, Federico: "Presentación", I (1960), p. 14.

va la polèmica a favor de Jucker, amb expressions més meditades que les de l'alemany: "He de confesar que la primera impresión lleva a pensar en este Emperador. Pero tal impresión se va desvaneciendo poco a poco hasta cerciorarse de que este parecido es mera ilusión que nace, claro está, de la identidad del tocado y la comunidad de

época".⁽⁴⁾ En definitiva, de la confluència entre descobertes, recerques, peritatges i restauracions naixia un esperit de debat obert que és el nervi mateix de *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad*.

(4) GARCÍA Y BELLIDO, A.: "Los retratos romanos hallados en la ciudad de Barcelona", IX (1966), p. 11.

ÍNDICE DE LA REVISTA

I. 1960

CUADERNOS DE ARQUEOLOGÍA E HISTORIA DE LA CIUDAD. Ayuntamiento de Barcelona, Museo de Historia de la Ciudad, Seminario de Arqueología e Historia de la Ciudad; Director: Federico Udina Martorell.

1. UDINA MARTORELL, Federico: "Presentación", p. 1-16.
2. PERICOT GARCÍA, Luis: "Los primeros vestigios de habitación en Barcelona. La sepultura de la calle de Muntaner", p. 17-20.
3. BALIL, Alberto: "El mosaico romano de la Iglesia de San Miguel", p. 21-74, 7 fig.
4. MARTÍNEZ FERRANDO, J.E.: "La sepultura de Pedro de Portugal", p. 75-82, 3 lám.
5. SERRA RÀFOLS, J. DE C.: "Restos antiguos y columnas de procedencia barcelonesa descubiertas en la barriada de Sants", p. 83-93, 2 lám.
6. CALICÓ, F. Xavier: "En torno a una posible moneda barcelonesa del siglo IV", p. 95-105, 9 fig.
7. UDINA MARTORELL, Federico: "Orígenes de la Casa Padellàs, sede central del museo y sucesivos poseedores", p. 107-133, 5 lám., 5 fig., 1 plànol.
8. V.B., J.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 135-140, 8 fig.
9. GARRUT, J.M.: "Notas para la Crónica del Museo", p. 141-151. 3 fig., 2 lám.
10. **BIBLIOGRAFIA**, p. 153-157:
BALIL, A.: "Robert Étienne: Le culte impérial dans la Péninsule Ibérique d'Auguste à Dioclétien".
ADROER TASIS, Ana M.: "Pedro Voltes Bou: Historia de Montjuich y su Castillo".
VEGUÉ LLIGONA, P.: "Octavio Gil Farrés: La evolución de la moneda barcelonesa durante los tiempos modernos".
MUÑOZ AMILIBIA, Ana M.: "José de C. Serra-Ràfols: Las excavaciones en la muralla romana de la calle de la Tapinería de Barcelona".

II. 1961

11. MARINER BIGORRA, Sebastián: "Los conjuntos epigráficos romanos del Museo de Historia de la Ciudad", p. 5-106, 99 fig.
12. BALIL ILLANA, Alberto: "Apéndice. Inscripción funeraria de un Centurión (núm. 25)", p. 107-109.
13. GARCÍA Y BELLIDO, A.: "En torno a las diversas formas de los nombres de la Colonia 'Barcino'", p. 111-114, 4 fig.
14. CID PRIEGO, Carlos: "Retablos y altares barceloneses de Salvador Gurri", p. 115-140, 6 fig.
15. BALIL, Alberto: "Miscellanea Barcinonensia (I). 1. Incripción de un 'Tabularius Ludi', 2. M. Sentius Victor, 3. Los 'forasteros' en Barcino, 4. Sobre el Anfiteatro romano de Barcino", p. 141-152, 1 fig.

16. V.B., J.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 153-165, 17 fig.
17. GARRUT, J.M.: "Notas para la Crónica del Museo", p. 167-198.

III. 1962

18. UDINA MARTORELL, Federico: "Presentación", p. 7-10.
19. DURÁN Y SANPERE, A.: "Historia de un Museo y algunos enigmas de Barcelona", p. 11-20.
20. PERICOT GARCÍA, Luis: "La Pre-Barcelona", p. 21-35
21. ARIBAS, Antonio: "La Barcelona de época romana", p. 37-52.
22. CAMPRUBÍ, Francisco: "Monumentos paleocristianos de Barcelona", p. 53-60.
23. FÁBREGA GRAU, Àngel: "El nacimiento del cristianismo en Barcelona y su desarrollo", p. 61-87.
24. MODREGO CASAUS, G.: "Homilía por el Arzobispo-Obispo de Barcelona", p. 89-91.
25. UDINA MARTORELL, Federico: "La Barcelona condal (siglos VIII al XII)", p. 93-112.
26. FLORENSA FERRER, Adolfo: "Evolución de la ciudad en la Baja Edad Media", p. 113-128, 1 fig.
27. GARRUT, J.M.: "Planificación de la Historia de Barcelona en los siglos XVI y XVII", p. 129-138.
28. VOLTES, Pedro: "Aspectos económicos del siglo XVIII", p. 139-152.
29. RIU, Manuel: "La ciudad en los siglos XIX y XX", p. 153-173.

IV. 1963

30. JUCKER, Hans: "Retratos romanos procedentes de las murallas de Barcelona", p. 7-60, 31 fig.
31. DURÁN Y SANPERE, Agustín: "Una vía sepulcral romana en Barcelona", p. 61-103, 25 fig., 6 lám., 1 plànol.
32. FLORENSA, Adolfo: "¿Se inició en Barcelona una catedral entre la románica y la gótica?", p. 105-112, 1 fig., 3 lám.
33. TARÍN-IGLESIAS, José: "Una página inédita para la biografía Mironiana", p. 113-124.
34. V.B., J.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes" p. 125-138, 19 fig.
35. GARRUT, J.M.: "Notas para la Crónica del Museo", p. 139-176, 4 fig., 6 lám.
36. **BIBLIOGRAFIA** p. 177-181:
BATLLE GALLART, Carmen: "Documentos y estudios IV-X"
ADROER, Ana M.: "Unión internacional de Editores: Barcelona y el XVI Congreso"
ADROER, Ana M.: "Barcelona. La Ciudad. Los Museos. La vida"
ADROER, Ana M.: "Alberto Balil: "Las murallas romanas de Barcelona"
AINAUD. J.: "Federico Udina Martorell: Guía del Museo (de Historia de la Ciudad)".

V. 1964

37. SERRA-RAFOLS, J. DE C.: "Notas sobre el sector nordeste de la muralla romana de Barcelona", p. 5-64, 1 plànol.
38. ARIBAS, Antonio; TRIAS, Gloria: "Dos retratos romanos hallados en la calle de Baños Nuevos", p. 65-82, 8 fig.
39. ABADAL I DE VINYALS, Ramon d': "Un gran comte de Barcelona preterit: Guifred-Borrell 897-911", p. 83-130.
40. AZCÁRATE RISTORI, Isabel de: "La enseñanza primaria en Barcelona desde 1600 a 1772", p. 131-171.
41. BALL, Alberto: "Miscellanea Barcinonensia (II). 5. L. Minicius Natalis", p. 173-182.

VI. 1964

42. FLORENSA, A.: "Restauraciones y excavaciones en Barcelona durante los últimos veinticinco años", p. 5-36, 8 fig., 4 lám.

43. SERRA-RAFOLS, J. DE C.: "Sobre un hallazgo y una publicación recientes. La cabeza barcelonesa de Agripina y un libro de Vagn Poulsen", p. 37-58, 6 fig., 4 lám.
44. BALIL, Alberto: "Esculturas romanas del Museo de Historia de la ciudad", p. 59-85, 9 fig., 4 lám.
45. VALLS Y SUBIRÁ, Oriol: "Nota sobre un interesante hallazgo para la historia de las filigranas", p. 87-91, 1 fig.
46. SERRA-RAFOLS, J. DE C.: "Un nuevo miliario barcelonés", p. 93-100, 2 lám.
47. V.B., J.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 101-122, 25 fig.
48. GARRUT, J. M.: "Notas para la Crónica del Museo", p. 123-138, 7 fig., 3 lám.
49. **BIBLIOGRAFIA**, p. 139-140:
ADROER, Ana M.: "Alberto del Castillo; Manuel Riu: Historia de la Asociación de Ingenieros industriales de Barcelona (1863-1963)"
BATLLE GALLART, Carmen: "José M. Madurell Marimón: Mensajeros barceloneses en la Corte de Nápoles de Alfonso V de Aragón, 1435-1458"

VII. 1965

50. BARTINA, Sebastián: "Barcino y Tarraco deben ser Bárcino y Tàrraco", p. 5-8.
51. SERRA-RAFOLS, J. DE C.: "Sobre los últimos hallazgos epigráficos en Barcelona. Algunas observaciones sobre su valoración en la Historia de la Ciudad", p. 9-30, 8 fig.
52. SERRA-RAFOLS, J. DE C.: "Los orígenes de la Ciudad", p. 31-57, 6 fig., 4 lám.
53. BULTÓ BLAJOT, M. Rosa: "El antiguo término de Horta y su parroquia de San Juan", p. 59-79, 2 fig., 2 lám.
54. FLORENSA, Adolfo: "Un fragmento de muralla del siglo XVII", p. 81-83, 2 fig.
55. TARÍN-IGLESIAS, José: "Juan Mañé y Flaquer en la Barcelona de su tiempo", p. 85-99.
56. SANABRE SANROMÀ, José: "La ocupación de Barcelona por las tropas napoleónicas y el templo de Nuestra Señora de la Merced", p. 101-120.
57. RUIZ GIL, M. Luisa: "Un pedagogo barcelonés del siglo XIX: Ignacio Ramón Miró (1821-1892)", p. 121-179.

VIII. 1965

58. SERRA-RAFOLS, J. DE C.: "La filiación de los retratos romanos procedentes de las murallas de Barcelona", p. 5-46, 24 lám.
59. ADROER TESIS, Ana María: "Últimos hallazgos en la Basilica paleocristiana de Barcelona", p. 47-58, 6 fig.
60. MARTINELL, César: "Arquitectura mercedaria", p. 59-71.
61. RUIZ GIL, M. Luisa: "Un pedagogo barcelonés del siglo XIX: Ignacio Ramón Miró (1821-1892)", p. 73-133.
62. V.B., J.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 135-141, 8 fig.
63. "Crónica del Museo", p. 143-170.
64. **BIBLIOGRAFIA**, p. 171-173:
"I. M. Colomer Preses: El litoral català abans del segle XIX"
ADROER, Ana M.: "P. Bonassie: Une famille de la campagne barcelonaise et ses activités économiques aux alentours de l'An Mil"
65. BALASCH TORRELL, Antonio: "La Duquesa de Orleans en Sarrià", p. 177-179.
66. TINTÓ SALA, M.: "Notas para un Catálogo de los monumentos conmemorativos, fuentes histórico-artísticas, esculturas decorativas de la ciudad de Barcelona", p. 181-215, 21 fig.

IX. 1966

67. GARCÍA Y BELLIDO, A.: "Los retratos romanos hallados en la ciudad de Barcelona", p. 5-60, 29 fig.
68. MITJA, Marina: "L'Orde de la Mercè en crisi en el regnat de Joan I", p. 61-89.

69. **BIBLIOGRAFIA**, p. 139-140:
BATLLE, Carmen: "Frederic Udina i Josep M. Garrut: Barcelona vint segles d'història"
SOL VALLÉS, Joaquina: "Alberto Balil: Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino"
UDINA MARTORELL, Federico: "Pyrenae. Crónica arqueológica, 1"
ADROER, Ana M.: "Federico Marés Deulovol: Dos siglos de Enseñanza Artística en el Principado"
70. TINTÓ SALA, M.: "Notas para un Catálogo de los monumentos conmemorativos, fuentes histórico-artísticas, esculturas decorativas de la ciudad de Barcelona (continuación)", p. 97-191, 34 fig., 49 lám.

X. 1967

Estudios dedicados a Durán y Sanpere en su LXXX aniversario, I

71. UDINA MARTORELL, Federico: "Presentación", p. 7-10.
72. TARÍN-IGLESIAS, José: "Agustín Durán y Sanpere", p. 13-32, 4 fig., 5 lám.
73. SOL VALLÉS, Joaquina; MORA PONS, Victoria: "Bibliografía (d'Agustí Duran i Sanpere)", p. 33-58.
74. MARINER BIGORRA, Sebastián: "Complementos de 'Los conjuntos epigráficos romanos del Museo de Historia de la Ciudad' (hasta 1965,inclusive)", p. 61-127, 41 fig., 2 lám.
75. SERRA-RAFOLS, Josep de C.: "Balanz i estat actual de l'estudi de la muralla romana de Barcelona", p. 129-148, 7 fig., 1 lám.
76. SOL VALLÉS, Joaquina: "Hipótesis sobre una abertura de la Basílica paleocristiana de Barcelona", p. 149-152, 1 fig.
77. ADROER TASIS, Ana M.: "Estudio de la cerámica 'terra sigillata' hallada al excavar la Basílica paleocristiana de Barcelona", p. 153-173, 39 fig., 1 lám.
78. RIQUER, Martin de: "Barcelona en las leyendas épicas medievales", p. 175-185
79. ABADAL, Ramon d': "La família del primer comte barceloní, Bera", p. 187-193, 1 lám.
80. DURLIAT, Marcel: "La date des plus anciens chapiteaux de la Daurade à Toulouse", p. 195-202, 2 fig.
81. TINTÓ SALA, M.: "Breves notas sobre los judíos en Barcelona (siglos X-XII)", p. 203-208, 2 fig.
82. MILLÁS VALLICROSA, J.M.: "Una nueva lápida hebreaica, fragmentaria, hallada en Barcelona", p. 209-212, 1 fig.
83. FLORENZA, Adolfo: "El 'voltone' de Anagni y nuestro 'Tinell'", p. 213-220, 6 fig.
84. JUNYENT, Eduard: "Visites pastorals a Cervera", p. 221-245.
85. CASAS HOMS, Josep M.: "Las 'Llaors' de Barcelona i P. J.Comes", p. 247-260.
86. MATEU Y LLOPIS, Felipe: "Los 'ardits' de 1613", p. 261-265
87. DEFFONTAINES, Pierre: "Le problème de la grande 'masia' de la Catalogne humide de l'Est", p. 267-277, 3 fig., 1 lám.

XI. 1967

88. UDINA, Federico: "Campaña de las excavaciones arqueológicas llevadas a cabo por el Museo de Historia de la Ciudad de Barcelona en 1961-1962", p. 5-30, 1 plànol.
89. SERRA RAFOLS, J. de C.; ADROER, Ana M.: "Sondeos arqueológicos en las calles del Veguer, 'dels Brocaters' y 'Baixada de Santa Eulàlia'", p. 31-49, 6 fig.
90. BATLLE GALLART, Carmen: "La lápida de Ramón d'Urtg, caballero de la Cerdaña", p. 51-60, 1 fig., 1 lám.
91. AZCÁRATE RISTORI, Isabel de: "Labor docente de la Iglesia en la ciudad de Barcelona", p. 61-107, 1 lám.
92. UBACH I TRULLÀS, Montserrat: "Un poeta de la Renaixença: Francesc Ubach i Vinyeta", p. 109-124, 4 fig., 3 lám.

93. SAN MARTÍN, M. Luisa: "El proteccionismo catalán, en las Cortes esparteristas (1841-1842)", p. 125-152
94. V.B., J.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 153-168, 20 fig.
95. BARDIS, Panos D.: "Barcelona, the city of light: An etymological account", p. 171-172.

XII. 1968

Estudios dedicados a Duran i Sanpere en su LXXX aniversario, II

96. RIBAS BERTRÁN, Mariano: "Descubrimiento de una necrópolis romana de la Basílica de Santa María del Mar", p. 5-32, 17 fig., 3 lám.
97. MADURELL MARIMÓN, José M.: "Obras artísticas hospitalarias barcelonesas", p. 33-50, 1 fig., 5 lám.
98. PIQUER I JOVER, Josep Joan: "El senyoriu de La Manresana. Nota sobre un dels darrers episodis del domini feudal", p. 51-71.
99. AINAUD, Joan: "Una taula documentada de Lluís Dalmau", p. 73-84, 1 fig., 4 lám.
100. VIVES, José: "Los epitafios del abad Otón de San Cugat del Vallés", p. 85-92, 1 lám.
101. SCHLUNK, Helmut: "Bemerkungen über den Bethesdasarkophag von Tarragona", p. 93-100, 6 fig.
102. BOHIGAS, Pere: "El manuscrit Phillips de les 'Ordinacions' del rei Pere", p. 101-111, 5 lám.
103. RUBÍ, Basili de: "Un manuscrit inèdit sobre la fundació de la província caputxina de Catalunya", p. 113-132.
104. RUBIÓ BALAGUER, Jordi: "L'arxiver Diego Garcia", p. 133-151.
105. VERRIÉ, F.P.: "Un altre pedestal de Bàrcino, amb inscripció", p. 153-169, 2 fig., 3 lám.
106. ARAGÓ, Antoni M.: "Una clau pictogràfica del segle XV", p. 171-176, 1 lám.
107. AZCÁRATE RISTORI, Isabel de: "La enseñanza primaria en Barcelona. La educación de la mujer", p. 177-192
108. "A propòsit de les 'Llaors de Barcelona'", p. 193-194.

XIII. 1969

109. PALLARÉS SALVADOR, Francisca: "Las excavaciones en la plaza de San Miguel, la topografía romana de Barcino", p. 5-42, 27 fig. 2 plànols.
110. MARINER BIGORRA, Sebastián: "Lápidas romanas en la casa núm., 28 de la calle de Escipión (Putxet)", p. 43-50, 3 fig.
111. DURAN I SANPERE, Agustín: "La torre poligonal (núm. 6) de la muralla romana", p. 51-67, 17 fig.
112. ADROER I TASIS, Anna M.: "Ceràmica trobada a la torre poligonal de la muralla romana", p. 69-79, 25 fig.
113. MATEU Y LLOPIS, Felipe: "Tesorillo de vellón de los siglos XIII-XV hallado en Barcelona (monedas de Barcelona, Rosellón y Valencia)" p. 81-90, 1 fig., 3 lám.
114. MILLÁS VALLICROSA, José M.: "¿Dos candilejas hebraicas?", p. 91-95, 2 fig.
115. MILLÁS VALLICROSA, José M.: "De Epigrafía hebraico-catalana. Un nuevo fragmento de lápida hebraica ingresado en el Museo de Historia de la Ciudad", p. 97-98, 1 fig.
116. "El día del Museo", p. 99-112, 4 lám.
117. GARRUT, José M.: "Crónica del Museo", p. 113-145.
118. "Necrológica (Adolf Florensa Ferrer)", p. 147-149, 1 lám.
119. **BIBLIOGRAFIA**, p. 151-153:
MILLÁS VALLICROSA, José M.: "José M. Madurell Marimón, Plateros judíos barceloneses"
120. TINTÓ SALA, M.: "Notas para un Catálogo de los monumentos conmemorativos, fuentes histórico-artísticas, esculturas decorativas de la ciudad de Barcelona (continuación)", p. 155-222, 95 fig.

XIV. 1970

Estudios dedicados a Duran i Sanpere en su LXXX aniversario, III

121. PERICOT, Lluís: "Alguns records del Sr. Duran i Sanpere, arqueòleg", p. 5-7.
122. RIPOLL PERELLÓ, E.: "Notícia sobre l'estudi de les pintures rupestres de 'La Saltadora' (Barranc de la Valltorta, Castelló)", p. 9-24, 6 fig., 4 làm.
123. SOLDEVILA, Ferran: "Un poema narratiu català sobre la batalla de les Navas", p. 25-30.
124. GUDIOL, Josep: "Reconstrucció d'una pintura gòtica", p. 31-39, 5 fig.
125. TRENS, Manuel: "Una rara pintura gòtica", p. 41-48, 3 fig.
126. VILAR-BERROGAIN, Gabrielle: "Jean II et le Monastère de Montserrat au lendemain de la pacification de la Catalogne 1474", p. 49-64.
127. VILAR, Pierre: "Démographie et Urbanisme. Un moment critique dans la croissance de Barcelone: 1774-1787", p. 65-75.
128. GARRUT, Josep M.: "Barcelonins de 1864, a través d'un llibre i d'un imprès de propaganda", p. 77-85, 2 làm.
129. UDINA MARTORELL, Federico: "La tradició barcelonina de la creu 'patada'", p. 87-90, 1 làm.
130. "Crónica del Museo", p. 93-112, 7 fig.
131. TINTÓ SALA, M.: "Notas para un Catálogo de los monumentos conmemorativos, fuentes histórico-artísticas, esculturas decorativas de la Ciudad de Barcelona (continuación)", p. 113-187, 39 fig., 21 làm.

XV. 1973

132. SERRA RÀFOLS, Josep de C.: "La donació de la Col·lecció Quintana al Museu d'Història de la Ciutat", p. 5-30, 9 fig.
133. BARRAL I ALTET, Xavier: "Unes pintures murals romanes inèdites i el mosaic amb curses del circ de Barcelona", p. 31-68, 21 fig.
134. BOURGEOIS, Ariane: "Céramique Paléochrétienne de Barcelone (Museo de Historia de la Ciudad)", p. 69-93, 9 làms
135. COSTA, Maria-Mercè: "El Monestir de Jonqueres. Història d'un edifici desaparegut", p. 95-119, 1 làm.
136. MADURELL MARIMON, Josep Maria: "Els dos retaules majors de l'antic convent de Santa Clara de Barcelona", p. 121-136, 8 làm.
137. GARRUT, J. M.: "Crónica del Museo", p. 137-168, 2 fig., 2 làm.
138. TINTÓ SALA, M.: "Notas para un Catálogo de los monumentos conmemorativos, fuentes histórico-artísticas, esculturas decorativas de la ciudad de Barcelona (continuación)", p. 169-207, 47 fig., 9 làm.

XVI. 1975

139. PALLARÈS, Francesca: "La topografia i els orígens de la Barcelona romana", p. 5-48, 22 fig., 2 plànols.
140. SOL, Joaquina: "La aportación del Sr. Serra Ràfols al conocimiento de la Barcelona romana", p. 49-56.
141. RODA DE MAYER, Isabel: "Notas arqueológicas: Una tumba de 'Tegulae' en Montjuich", p. 57-68, 10 fig.
142. RUIZ DOMÉNEC, José Enrique: "Las estructuras familiares catalanas en la alta Edad Media. Introducción al estudio de la formación y evolución de los sistemas de parentesco en la nobleza, el campesinado y los cuadros urbanos", p. 69-123
143. COLOMER PRESES, Ignasi M.: "Barcelona, segons els cartògrafs", p. 125-128
144. MADURELL MARIMON, Josep Maria: "La capella antiga del Roser de la parròquia de Sarrià i el seu retaule", p. 129-141, V làm.
145. C.M.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 143-147, 6 fig.

146. BARRAL I ALTET, Xavier: "Un 'tremissis' visigòtic del segle VIè. trobat a Barcelona", p. 149-158, 5 fig.
147. GARRUT, J. M.: "Crónica del Museo", p. 159-183, 6 fig., 3 làm.
148. MARINER BIGORRA, Sebastián: "La Barcelona romana a través de su municipio. VI Cursillo de Historia de Barcelona", p. 185-197.
149. FONT RIUS, José M.: "La Barcelona medieval a través de su municipio. VI Cursillo de Historia de Barcelona", p. 198-201.
150. LALINDE ABADÍA, Jesús: "La Barcelona Moderna. VI Cursillo de Historia de Barcelona", p. 202-205.
151. BASSEGODA NONELL, Juan: "El Salón de Ciento desde el punto de vista artístico. VI Cursillo de Historia de Barcelona", p. 206-214.
152. GIRALT RAVENTÓS, Emilio: "La Barcelona Contemporánea a través de su organización municipal. VI Cursillo de Historia de Barcelona", p. 215-218.
153. ENTRENA CUESTA, Rafael: "Organización del Municipio según la Carta Municipal. VI Cursillo de Historia de Barcelona", p. 219-224.
154. PUJOL-AVELLANA, Rosa M.: "El 'Estudio de Arte Infantil' del Museo de Historia de la Ciudad. Una experiencia piloto en Barcelona", p. 225-240, 3 fig., 2 làm.
155. **BIBLIOGRAFIA**, p. 241-248:
PEREIRA MENAUT, G.: "Sebastián Mariner Bigorra: Inscripciones romanas de Barcelona. Parte Primera"

XVII. 1977

Director: Josep M. Garrut Romà

156. TARRADELL, M.; VILA VALENTÍ, J.: "Presentación", p. 7-8.
157. MARQUÉS, María Ángeles: "Algunas características del delta del Llobregat", p. 11-16, 1 fig.
158. VILA, Pau: "La circulació de les aigües del Pla de Barcelona en el passat", p. 17-24, 1 plànol.
159. JULIA, Ramon: "Características litológicas de las 'rieres' del Pla de Barcelona", p. 25-30.
160. GRANADOS GARCÍA, J. O.: "El poblado layetano del Turó de la Rovira. En torno al iberismo en el Llano de Barcelona", p. 33-45.
161. RODÀ DE MAYER, Isabel: "La dispersión del poblamiento en el término de Barcelona en la época anterromana", p. 47-92, 10 fig., 1 plànol.
162. TARRADELL, M.: "Sobre el poblamiento romano en el Pla de Barcelona", p. 93-97
163. GRANADOS GARCÍA, J. O.: "Cerámicas de barniz negro procedentes del poblado layetano del Turó de la Rovira (Barcelona)", p. 99-116, 4 làm.
164. BANKS, Philip: "The north-western gate of the city of Barcelona in the 11th. and 12th. centuries", p. 117-127.
165. BATLLE I GALLART, C.: "Sobre la fira de Barcelona (Segle XIII)", p. 129-139.
166. CABESTANY I FORT, Joan-F.: "Una primera reforma urbana a Barcelona: La plaça del Blat (1351)", p. 141-154.
167. TINTÓ I SALA, Margarita: "A propòsit de la troballa d'unes sepultures al Saló del Tinell de l'antic Palau Reial Major de Barcelona", p. 155-163, 7 fig.
168. C.M.: "Medallística barcelonesa. Acuñaciones recientes", p. 165-170, 8 fig.

XVIII. 1980

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT. Ajuntament de Barcelona, Museu d'Història de la Ciutat, Seminari d'Investigació A. Duran i Sanpere; Director: Josep M. Garrut

169. RODÀ DE MAYER, Isabel: "La inscripción de Lucio Cecilio Optato", p. 5-49, 7 làm.
170. GRANADOS, J.O.; MANERA, E.: "Lucernas romanas de la Colonia Barcino. I: Lucernas pro-

- cedentes de la Plaza del Rey y Casa Padellás (Excavaciones de 1931-1935)", p. 51-68, 3 làm.
171. RUIZ DOMÉNEC, J.E.: "La ciudad de Barcelona durante la Edad Media: De los orígenes a la formación de un sistema urbano", p. 69-97.
172. MOREU REY, Enric: "Un document insòlit del segle xi", p. 99-108.
173. BANKS, Philip: "The origins of the 'Gremi de Sabaters' of Barcelona", p. 109-118, 2 làm.
174. BRACONS I CLAPÉS, Josep: "Una revisió al sepulcre de santa Eulàlia", p. 119-140, 1 fig., 4 làm.
175. MADURELL MARIMON, José María: "El Misal de Santa Eulalia en la Seo de Barcelona", p. 141-151.
176. COSTA, Maria-Mercè: "Les eleccions priorals al monestir de Santa Maria de Jonqueres", p. 153-169.
177. CONDE, Rafael; TINTÓ, Margarita: "Projecte d'una casa per als Sentmenat fet per Josep de Xuriguera", p. 171-174, 8 làm.
178. MORÁN I OCERINJÁUREGUI, Josep: "El carrer de Basea. Notes històrico-lingüístiques", p. 175-183.
179. TINTÓ SALA, M.: "Notas para un Catálogo de los monumentos conmemorativos, fuentes histórico-artísticas, esculturas decorativas de la Ciudad de Barcelona", p. 185-221, 28 fig.

ÍNDIX ANALÍTIC

Arqueologia, troballes, 2, 3, 5, 29, 30, 31, 38, 43, 46, 51, 67, 77, 82, 93, 96, 105, 110, 112, 113, 114, 132, 141, 146, 160, 163, 167, 171

Banyys Nous, carrer, 38

Barcelona, 2, 20, 21, 23, 25, 26, 29, 52, 78, 95, 127, 139, 143, 148, 149, 150, 152, 153, 171

Barcelona, pla de, 158, 159, 160, 161, 162

Barcino, 13, 50, 95, 109

Basea, carrer, 178

Basílica, 22, 59, 76, 77, 134

Bera, 79

Bibliografia, 10, 36, 49, 64, 69, 119, 155

Blat, plaça, 166

Brocaters, carrer, 89

Cartografia, 143

Casa de la Ciutat, 151

Caatedral, 32, 174, 175

Ceràmica, 77, 132, 134, 163

Cervera, 84

Comes, Pere Joan, 85

Contemporània, època, 29, 33, 55, 56, 57, 61, 92, 93, 107, 128, 152, 153

Dalmau, Lluís, 99

Duran i Sanpere, Agustí, 72, 73, 121

Economia, 28, 93, 98, 127, 165, 173

Ensenyament, 40, 57, 61, 91, 107

Epigrafia, 11, 12, 46, 51, 74, 82, 90, 105, 110, 115, 169

Escipió, carrer, 110

Escultura, 4, 14, 30, 38, 43, 44, 58, 67, 100, 101, 136, 144, 174

Excavacions, 42, 54, 88, 89, 109

Florensa Ferrer, Adolf, 118

García, Diego, 104

Geografia, 87, 157, 158, 159

Guifred-Borrell, 39

Gurri, Salvador, 14
 Horta, 53
 Ibèrica, cultura, 160, 161, 163
 Joan II, 126
 Jonqueres, monestir de, 135, 176
 Judaïsme, 81, 82, 114, 15
 Literatura, 78, 85, 92, 108, 123, 128
 Llobregat, delta, 157
 Manresana, senyoriu de la, 98
 Manuscrits, 45, 100, 102, 103, 106, 172, 175
 Mañé i Flaquer, Joan, 55
 Medallística, 8, 16, 34, 47, 62, 94, 145, 168
 Medieval, època, 4, 7, 25, 26, 32, 39, 45, 53, 60, 68, 78, 79, 81, 82, 83, 85, 90, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 106, 108, 113, 114, 115, 123, 124, 125, 126, 135, 136, 142, 144, 146, 149, 151, 164, 165, 166, 167, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178
 Mercè, església de la, 56
 Mercè, orde de la, 60, 68
 Miró, Ignasi Ramon, 57, 61
 Miró, Joan, 33
 Moderna, època, 14, 27, 28, 40, 54, 65, 86, 91, 97, 127, 150, 177
 Montjuïc, 141
 Montserrat, monestir de, 126
 Monuments commemoratius, 66, 70, 120, 131, 138, 179
 Muntaner, carrer, 2
 Muralles romanes, 10, 30, 36, 37, 58, 75, 111
 Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, 7, 9, 11, 17, 35, 44, 48, 63, 74, 88, 115, 116, 117, 130, 132, 134, 137, 147, 154
 Numismàtica, 6, 86, 113, 146
 Odó, abat, 100
 Orleans, duquessa d', 65
 Padellàs, Casa, 7
 Palau Reial Major, 83, 167
 Paleocristiana, època, 22, 23, 29, 76, 77, 101, 129, 134
 Pere de Portugal, 4
 Pintura i mosaics, 3, 99, 124, 125, 133
 Poblament, 2, 20, 161, 164
 Prehistòria, 2, 20, 122
 Quintana, col·lecció, 132
 Ramon d'Urtg, 90
 Romana, època, 3, 5, 6, 11, 12, 13, 15, 21, 30, 31, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 50, 51, 52, 58, 67, 74, 75, 95, 96, 105, 109, 110, 111, 112, 132, 133, 139, 140, 141, 148, 162, 169, 170
 Rovira, turó de la, 160, 163
 Santa Clara, monestir de, 136
 Santa Eulàlia, baixada de, 89
 Santa Eulàlia, sepulcre, 174
 Santa Maria del Mar, basílica de, 96
 Sant Miquel, església de, 3
 Sant Miquel, plaça, 109
 Sants, 5
 Sarrià, 65, 144
 Serra Ràfols, Josep de C., 140
 Tarraco, 50

Toulouse, 80
Ubach i Vinyeta, Francesc, 92
Urbanisme, 13, 127, 166
Valltorta (Castelló), 122
Veguer, carrer, 89
Xuriguera, Josep de, 177

ÍNDIX D'AUTORS

ABADAL I DE VINYALS, Ramon d', 39, 79
ADROER TESIS, Anna Maria, 10, 36, 49, 56, 64, 69, 77, 89, 112
AINAUD DE LASARTE, Joan, 36, 99
ARRIBAS PALAU, Antoni, 21, 38
ARAGÓ, Antoni M., 106
AZCÁRATE RISTORI, Isabel de, 40, 91, 107
BALASCH TORRELL, Antoni, 65
BALIL ILLANA, Alberto, 3, 10, 12, 15, 41, 44
BANKS, Philip, 164, 173
BARDIS, Panos D., 95
BARTINA, Sebastià, 50
BARRAL I ALTET, Xavier, 133, 146
BASSEGODA NONELL, Joan, 151
BATLLE GALLART, Carme, 36, 49, 69, 90, 165
BOHIGAS, Pere, 102
BONASSIE, Pierre, 64
BOURGEOIS, Ariane, 134
BRACONS I CLAPÉS, Josep, 174
BULTÓ BLAJOT, M. Rosa, 53
CABESTANY I FORT, Joan-F., 166
CALICÓ, F. Xavier, 6
CAMPRUBÍ, Francesc, 22
CANO, Marina, 145, 168
CASAS HOMES, Josep M., 85
CID PRIEGO, Carlos, 14
COLOMER PRESES, Ignasi M., 64, 143
CONDE, Rafael, 177
COSTA, Maria Mercè, 135, 174
DEFFONTAINES, Pierre, 87
DURAN I SANPERE, Agustí, 19, 31, 111
DURLIAT, Marcel, 80
ENTRENA CUESTA, Rafael, 153
FABREGA GRAU, Àngel, 23
FLORENSA, Adolf, 26, 32, 42, 54, 83
FONT RIUS, Josep M., 149
GARCÍA BELLIDO, Antonio, 13, 67
GARRUT, Josep M., 9, 17, 27, 35, 48, 117, 128, 137, 147
GIRALT RAVENTÓS, Emili, 152
GRANADOS GARCIA, Josep Oriol, 160, 163, 170
GUDIOL, Josep, 124
JUCKER, Hans, 30
JUNYENT, Eduard, 84
JULIA, Ramon, 159

LALINDE ABADIA, Jesús, 150
 MADURELL MARIMON, José María, 97, 136, 144, 175
 MANERA, Esperança, 170
 MARINER BIGORRA, Sebastián, 11, 74, 110, 148
 MARQUÉS, Maria Àngels, 157
 MARTINELL, Cèsar, 60
 MARTÍNEZ FERRANDO, J. Ernest, 4
 MATEU Y LLOPIS, Felipe, 86, 113
 MILLAS VALLICROSA, Josep M., 82, 114, 115, 119
 MITJA, Marina, 68
 MODREGO CASAUS, Gregorio, 24
 MORA POUS, Victòria, 73
 MORÁN I OCERINJÀUREGUI, Josep, 178
 MOREU REY, Enric, 172
 MUÑOZ AMILIBIA, Ana M., 10
 PALLARÉS SALVADOR, Francesca, 109, 139
 PEREIRA MENAUT, G., 155
 PERICOT GARCIA, Lluís, 2, 20, 121
 PIQUER I JOVER, Josep Joan, 98
 PUJOL AVELLANA, Rosa M., 154
 RIBAS BERTRAN, Marià, 96
 RIPOLL PERELLÓ, Eduard, 122
 RIQUER, Martí de, 78
 RIU RIU, Manuel, 29
 RODA LLANZA, Isabel, 141, 161, 169
 RUBÍ, Basili de, 103
 RUBIÓ BALAGUER, Jordi, 104
 RUIZ DOMÉNEC, Josep Enric, 142, 171
 RUIZ GIL, M. Luisa, 57, 61
 SAN MARTÍN, M. Luisa, 93
 SANABRE SANROMÀ, Josep, 56
 SCHLUNK, Helmut, 101
 SERRA RAFOLS, Josep de C., 5, 37, 43, 46, 51, 52, 58, 75, 89, 132
 SOL VALLÉS, Joaquina, 69, 73, 76, 140
 SOLDEVILA, Ferran, 123
 TARÍN IGLESIAS, José, 33, 55, 72
 TARRADELL MATEU, Miquel, 156, 162
 TINTÓ SALA, Margarita, 66, 70, 81, 120, 131, 138, 167, 177, 179
 TRENS, Manuel, 125
 TRIAS, Glòria, 38
 UBACH I TRULLÀS, Montserrat, 92
 UDINA MARTORELL, Frederic, 1, 7, 18, 25, 69, 71, 88, 129
 V.B., J., 8, 16, 34, 47, 62, 94
 VALLS I SUBIRÀ, Oriol, 45
 VEGUÉ LLIGOÑA, Pere, 10
 VERRIÉ, Frederic Pau, 105
 VILA, Pau, 158
 VILA VALENTÍ, Joan, 156
 VILAR, Pierre, 127
 VILAR-BERROGAIN, Gabriella, 126
 VIVES, Josep, 100
 VOLTES BOU, Pere, 28

